Број 14 У Новом Саду, у среду 21. јануара (3. фебруара) 1909. Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапут а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте оваких ситних слова,

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XIII.

Многи наши не пишу Европа, него Јевропа, не пишу Еврејин, него Јеврејин, не пишу Еванђеље, него Јеванђеље, не пишу епископ, него јепископ.

Недавно се у једном друштву повела реч: је ли правилније писати епископ, или јепископ? Неки су мислили овако, неки онако. Говорили су о грчком корену те речи, говорили о нагласку, о фонетици и о духу српског језика.

За тим ће неко рећи: Како ја видим, добро је писати и говорити и епископ, а и јепископ. За оба начина има оправдања.

— Ни пошто, вели други Или мора бити правилно онако, или онако. Нису то две девојке, па да се жениш с оном, која ти се свиди.

Напослетку ће неко рећи: — Сви сте ви на кривом путу. Епископ и јепископ није једно и исто и не значи једно и исто.

— Како би то било? — питају са свију страна

— Ево да вам растумачим. Кад кажеш јепископ, већ су ти некако пунија уста. У речи јепископ огледа се нека снага, одлучност, достојанство. Кад кажеш јепископ, излази ти пред очи особа којој цео народ пева: „тон деспот ..“ Напротив, кад кажеш епископ, онда ти излази пред очи бледа слика, уполу мртва за овај свет, без живота и полета.

Нико се није више даље препирао

А кад са тог гледишта посмотримо најновију одлуку наших владика од прошле недеље, којом бране наш народ, његову цркву, школу и автономију, онда морамо признати: Наше су владике прошле недеље биле — јепископи.

* * *

У Старој Србији нашли су два три стара гроба епископа, на којима је народ урезао у каменој плочи: — Ово није био народни владика.

То су биле изнимке. Епископи су били народни људи, очеви народа, браниоци његови. Тако је то било кад су наши стари прешли у ове крајеве. А после, доцније, требали су наши стари на каменим плочама урезивати над гробовима појединих епископа: — Ово је био народни владика. После су такве владике биле изнимка.

Дошло е било да очајавамо. Што се мене тиче, ја сам се тешио са оним „законом о напретку“, што га је поставио познати филозоф Хегл. По Хеглу развитак човечанства не иде правом линијом, него ствара круг. Круг полази од једне тачке, па се онда удаљује, заокружава се и враћа се напослетку на ону тачку, са које је пошао. Само кад се човечији напредак враћа на почетну тачку, он се враћа прекаљен, у савршенијем облику.

Узмите почетак суђења. Прво је судило „село“. Па онда старци из села. Суд добрих људи. Па се онда у току напретка удаљише људи и народи од почетне тачке. Дошли су свакојаки судови, инквизиције, формалности, док напослетку почесмо да се враћамо почетној тачци и ево се установљавају и опет поротни судови.

Хоћете ли што се тиче одела? Људи су се облачили да се заклоне од непогоде како су најбоље знали. Но после поникоше шлепови, кринолини, тунике чуда, док и опет не почесмо заокружавати. Сад се ради на томе да одело одговара својој правој цели, како је згодније и здравије.

И у управи било је да су решавала племена. Сви су имали да одлучују. После су се удаљивали људи од те тачке. Све се изопачило. Народи изгубише свако право. Али се и опет почело заокружавати и јасно се види, да се враћамо на полазну тачку. Чује се на све стране глас о п ш т е г права гласа. И мора се вратити време, да сви учествујемо у управи, само на савршенији начин, но што беше у почетку.

Кад смо дошли овамо под Чарнојевићем патријарком, имали смо народне црквене великодостојнике, који су се пазили с народом и на свој начин договарали с народом. После смо се све више удаљивали од те тачке. Заборавило се, да су привилегије н а р о д у дароване. И тражили су многи и многи да сами господаре и одгуриваху народ у крај. Али се заокружава. И ја видим да ћемо се скоро вратити оној тачци с које ће се и опет признати народу народно и да ће се наши великодостојници пазити с народом и још у савршенијем облику биће оно, што је било некада. Теч' ће вода куд је текла, само бујније и бистрије

Па јесмо ли већ близу краја? Јесмо ли људи да већ ми станемо на тачку са које су пошли наши стари, или ће зар то тек учинити наши млађи?!

А као зашто да то не можемо учинити ми?

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Споразум Аустро-угарске са Турском.

Турски лист „Јени Гавета“, који се сматра листом великог везира, пише, да ће нацрт записника о турско-аустроугарском споразуму са исправкама барона Ерентала стићи у Цариград тек сутра у среду. Онда ће тек турска влада видети, какве су те исправке и да ли може пристати на њих. Међутим „Берлинер Локаланцајгер“ већ зна, да је Турска пристала на предлог министра Ерентала, да Аустроугарска оних 2 и по милијона турских фуната исплати у оброцима у току две године. Зна даље и то, како ће тек по исплати те отштете ступити на снагу нови трговачки уговор између Аустроугарске и Турске — Даље, како ће Аустроугарска задржати право заштите над Арнаутима католицима. Ако је тако, то би онда значило, да је у све три ове ствари пожњео успех барон Ерентал. Само имајући на уму горе наведено писање турског листа, не смемо још честитати барону Еренталу ни на овоме, код њега несвикнутом успеху.

Турска и Бугарска.

У Европи се надају, да ће и између Турске и Бугарске ускоро доћи до споразума. Међутим сам париски лист „Тан“ пише, да ће се Турска задовољити са 100 милијона франака само тако, ако у ствари источно-румелијске жељезничке пруге задржи сва своја права и омогући се, да Бугарска доцније може купити ту жељезничку пругу. А из Софије истоме листу јављају, да Бугарска не може дати натраг Турској источно-румелијску жељезничку пругу, нити пристати на исправљање граница. Софијски политички кругови се управо згражају, да Турска гражи новчане отштете, а неће у исто време да призна и независност Бугарске. Бугарска стога продужује мобилисање своје војске. „Будапешти Хирлапу“ пак јављају из Букурешта, да је у ђурђевачко пристаниште приспела јуче велика количина ратна прибора за Бугарску. У Петроград је пак стигао глас, да је Бугарска тврдо решена, да упадне у Турску, ако турска влада не усхте, да се коначно реше спорна питања. Док се Бугарска овако спрема и јуначи, велики везир Ћамил паша хладно извјављује, као што пише „Њујорк Хералд“, да се Турска никако не може задовољити са понудама бугарске владе.

Заједнички поступак великих сила.

Данас, у уторак, требали су заступници великих сила, сваки за себе, али споразумно, учинити кораке и код турске и код бугарске владе, да би се отклонила опасност сукоба између Турске и Бугарске. То су по свој прилици и учинили али у коме правцу, о томе још нема вести. Говори се, да ће позвати и једну и другу владу, да у првом реду обуставе мобилизације и тиме се отклони опасност погранична сукоба Затим, да обе владе настојавају, да што пре дође до споразума Бугарска нека плати 100 милијуна франака, осим отштете за источну жељезничку пругу, а Турска нека се задовољи тиме и нека одустане од свега захтева, да се исправљају границе Источне Румелије у корист Турске. То све јављају бечки и уопште немачки листови, па онда још надовезују, како ће тај савет великих сила, да Турска одустане од исправљања границе, учинити непријатан утисак на турске, нарочито младотурске политичке кругове, па изазвати и отпор. Турска влада не сме ништа напустити захтев, да се исправи граница. То је по схваћању младотурака, по Турску важније него новчана отштета, јер од тога зависи осигурање опстанка европске Турске. Турска намерава, да питање исправљања границе подастре европској конференцији, да би и тиме засведочила своју миљубивост. Међутим супротно од таког писања бечке и берлинске штампе, турски лист „Јени Гавета“ пише, како су турски политички кругови уверени, да ће велике силе саветовати Бугарској, не само да плати 100 милијуна франака, него да пристане и да се исправи граница, што сасвим оправдано захтева Турска „Јени Гавета“ јавља још и то, како је велики везир наредио турском изасланику у Софији, да каже бугарској влади, да демонстрацијама и дражењем јавна мнења не губи време узалуд него нека изјави, да ли је вољна преговарати или не.

Из Србије

Као већ више пута до сада, тако се и у последње време по бечкој, па и другој страној штампи проносили многи злонамерни гласови о Србији. Тако, да је српска влада послала цариградском српском посланику и скопљанском конзулу 5 милијона динара, да тим новцем поткупе турске посланике, да ови оборе владу Ћамил паше и спрече споразум Аустроугарске са Турском Даће министар Миловановић на једној од првих седница Народне Скупштине изнети, како Русија и Енглеска настојавају, да Турска прода новопазарски санџак Србији и Црној Гори. Да је на српском министарском савету дошло до оштра сукоба између министра Миловановића и војног министра Живковића. Сада са српске званичне стране изјављују, да су сви ти гласови без икаква основа, потпуно измишљени.

Из Београда јављају „Будапешти Хирлапу“, да ће се руски генерал Липовац око половине фебруара вратити из Русије у Београд.

Из Црне Горе.

Будимпештански листови имају извештај са Цетиња, да је црногорски књаз Никола јуче примио нарочитог изасланика Србије, који му је донео својеручно писмо краља Петра.

— На Цетињу је јако запажен долазак руског новинара Березовскога, сарадника „Новоје Времја“.

Увређен тајник руског посланства.

„Будапешти Хирлап“ доноси по београдским листовима како је земунска полиција грубо увредила тајника руског посланства у Београду. Полиција је тајника синоћ у Земуну ухапсила и претресла.

Руски цар Александар III. о анексији.

„Пештански Лојд“ има извештај из Петрограда како је руски лист „Свјет“ донео чланак у коме између осталога саопћава један стари меморандум Аустроугарске. Тај је меморандум Аустроугарска била управила на руског цара Александра III, а у њему је реч о анексији Босне и Херцеговине Аустроугарској. Руски цар Александар III је своје рукоручно написао на тај меморандум једну једину реч: „Никад!“

Не дозвољавају нам збор.

Вел. Кикинда, 12. јануара.

У договору са средњашким одбором српске народне радикалне странке хтели смо овде у Кикинди да сазовемо збор који би тражио опште, тајно једнако право гласа, са заштитом мањине.

Позив на тај збор потписало је до 800 грађана. Ми смо збор спремали за Три Јерарха по подне. Но чим се расчуло да ће на овај збор доћи најбољи говорници наше радикалне странке, одмах су трубили по Кикинди алмажани да збор неће бити дозвољен. Ми смо с тога пријавали збор раније и он нам је забрањен. Знате већ ко седи у нашој полетачкој општини. Наведено је као разлог да је већ био у Кикинди један збор у тој ствари и да нами није стало до општег тајног гласања, но до другог. (Поплашили се, па мисле због њих је). То је врло несмислено и незаконито. Може једна и иста странка у истој ствари држати више зборова. А ово је друга странка, која сазива збор. Ми смо уложили призив и ићи ћемо и до министра. Зашто да се нами не дозволи што другима. Огорчење је врло велико, нарочито против оних, који кваре збор и измишљавају разне смицалице. Сад тек народ види „кикиндску слободу“ под данашњом управом.

Писаћу ускоро опширније.

Народна забава у Новом Саду

Одбор Срба грађана у Новом Саду приређује у петак на св. Три Јерарха 30. јан. 1909 године, народну забаву у великој дворани Гранд Хотел Мајера Добровољни прилози примају се захвалношћу. На забави ће свирати главна ц и кр. 70. петрова радинске пуковније. Почетак тачно у 8 сати у вече. Улазнице се могу добити у књижари Свет. Ф. Огњановића а на дан забаве у вече на каси.

Први део 1 Свира војничка глазба 70 пешачке пуковније 2. Борјановић: „Босанчице“ пева мешовити збор српског занатлијског певачког друштва „Невена“. 3. Говори Јаша Томић. 4. Мокрањац „Мирјано“, уз пратњу молског тамбурашког друштва „Лира“ пева Јоца Млинко (Мимика). 5 Шала: „Фрајла Сојка, старија девојка“ комична продукција, изводи г Коста Илић. глумац 6. Рубинштајн: „Ноћ“. пева г-ђа Лепосава Јовановићка чланица српског народног позоришта уз пратњу гласовира. 7. И Бајић: „Рапсодије“ свира на гласовиру гђица Олга Теодоровићева. 8. Албини: Романса „Песма ружи“, пева г-ђа Лепосава Јовановићка чланица српског народног позоришта. 9 „Смеса српских народних песама“, пева и свира молски тамбурашки збор „Лира“ под вођством Јоце Млинка (Мимике) из Мола. 10. Уметничко играње српског кола приказује Ђура Маленчић из Сирига. 11 „Лепа Цвета из циганског света“, пева и игра г. Коста Илић, глумац. 12. Ст. Бињички: „Чини не чини“, пева мешовити збор новосадског српског ратарског певачког друштва

Скупштина занатлијско ратарске читаонице у Новом Саду.

У недељу 18 (31) јануара одржана је редовна главна скупштина српске занатлијско ратарске читаонице у Новом Саду. Чланови су се у лепом броју искупили и још у лепшем договору споразумели, како да буде наша читаоница још боља матица свију овомесних ратара и занатлија. Рачуни и прорачуни су примљени једногласно, а тако је једнодушно изабрана и нова управа и то: за председника поново Милош Марић, за управитеља Коста Лера, за перовођу и књижничара Душан Ружић, за благајника Мита Добановачки. У управни одбор за одборнике: Филип Богдановић, Ђока Вучковић, Ђорђе Гајин, Стева Ердељан, Тоша Јовановић Вакин, Сима Машић, Пера Милак и Милан Ђ Ђосић. У надзорни одбор: Сава Мољац, Милан Радонић и Јоца Антоновић Желимо новој управи, да истакнути циљ постигне, а уверени смо, да ће је чланови родољубиво потпомагати.

Допуна исказу добровољних прилога.

Из јавног рачуна од забаве српске занатлијско-ратарске читаонице приређене 1. (14. јануара о. г) случајно је изостало име г Мите Ђорђевића управитеља више девојачке школе, да је приложио 2 круне што се овим накнадно чини.

Управа.

Благостање у Берлину.

Из Берлина јављају, да су тамошњи власници кућа одржали конференцију, на којој су се саветовали, како да отклоне велико зло, што су у Берлину преко три хиљаде просторија за трговине празне. За узрок томе нашли су да су у последње време пропале у Берлину многе гостионе и радње за набавку хране. Пропала су и многа позоришта са приказом живих слика и многе друге радње забавне и прометне. Узрок је у томе што су у несаразмерној мери грађене просторије за трговине и то све у великом обиму и раскошно, те је и станарина врло велика, а посве је нестало приземних станова, који гледе на улицу. Да би власници тих просторија што мању штету претрпели, били су принуђени, да те велике, скупоцене и раскошне просторије издаду буд-зашто на посве друге сврхе, а не на оне за које су их зидали. И тако је пуно таких просторија, са дивним украсима и великим сјајним порталима, у којима су бурад, из њих се точи алкохол за раднике и они се у њима башкаре, пију и опијају.

Ново племе.

Неки енглески чиновник Хохерд, коме је поверено да штити урођенике у Квинеленду (северо-источна Аустралија), наишао је на острву Морнингтону (група острва Илесни у аустралијском заливу Карпентарије) на ново до сада потпуно непознато племе. Ово племе није још никада долазило у додир са белим људима Племе живи онако, како је живело прастаро човечанство. Не познаје ни духан, ни европејску храну: хлеб, месо, шећер шта више неће ништа ни да окуси од тих јела У једном енглеском часопису изашао је подр бан опис тога племена. Оно је мршаво, али снажно; не познаје никакве болести. Острво Морнингтон је 200 километара дуго, но на некојим местима је узано, једва достиже ширину од 14 километара. Племе ово н ма ни колоба. Највише, што подижу неке ветренике, да се склоне од непогода. Хране се орасима од пандана, рибама и јагодама.

Неправедна осуда

Пре десетак дана осуђена је у Минхену (у Немачкој) жена једнога надничара на годину дана затвора. И то ради крађе. Она је једне ноћи отворила подрум свога газде од куће и узела из њега нешто иверја, у вредности од 40 фенига (56 потура), Имала је новорођенче и хтела је да загреје млеко и да нахрани њиме своје дете, а није имала ни једног парчета дрвета Она је апелирала против оваке неправедне и бездушне осуде и премда је сам државни тужитељ тражио, да се укине осуда, други суд потврдио је ипак одлуку првостепеног суда у целости. Претседник другостепеног суда изјавио је, да ову осуду не треба приписати строгости судаца, него строгости закона

Гадан лоповлук

Из Палерма јављају, да се ушло у траг великим проневерама и лоповлуцима у руковању са прилозима, који стижу за оне јаднике, који су тако пострадали при оном ужасном земљотресу у Месини Већ је ухапшен градски начелник Месине, а с њиме и главни бележник и дванаест угледних грађана. Проневерили су силно одело, новце и храну, што је стигло за пострадале. Ухапшенима неће судити порота, већ војни суд Огорчење против те красне дружине врло је велико.

Изваран новац.

Престоничка главна капетанија саставља статистику за прошлу г дину. Из исте оног дела статистике, који говори о крађи, види се да је у прошлој години у ствари крађа, превара и фалзипицирања уложено 24 хиљаде и 570 списа Толико је преступа дошло полицији до сазнања Свот извараног и покраденог новца износи 18 и по милиона круна Заузимањем полиције је од покраденог новца враћено осам и по милиона.

Тифус у Великом Сибињу

Тифус у Великом Сибињу био је врл раширен, но у последње време је почео прилично опадати, тако да се може надати да ће га за неко време нестати Болесних има још 89

Одговорни уредник Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 20 јануара 1909. год.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 19 к. 30 п. до 20 к. 10 п.

Раж средње каквоће 19 к 30 п. до 19 к. 90 п.

Жито за октобар 21 к. 66 п. до 21 к. 68 п.

Раж за октобар 1909. 18 к. 16 п. до 18 к. 18 п.

Све од 100 кила

Јечам за храну 16 к 05 п. до 16 к. 65 пот.

Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п. —

Зоб прве каквоће 17 к. 45 п. до 17 к. 75 п.

Зоб средње каквоће 17 к. 05 п. до 17 к. 40 п.

Кукуруз домаћи 13 к. 90 п. до 14 к. 50 п.

Кукуруз за мај 1909. 14 к. 46 пот. до 14 к. 48 п.

ПРИСПЕЛА ЈЕ и већ на све стране разашиљем нашу на далеко чувену од повесма руком предену прађу за ткање. Прађа је ванредно лепа и јака. — Раша стаје 32—33 34 и 36 новчића. Што дебља тим скупља.

ПАМУК за ткање само најфинији држим. Цене су најумеренije Послуга савесна и тачна. Неповољно без речи узимам натраг, а новац враћам.

Цењене поруџбине моли

Никола Поповић,

22 3—25 Ада.

ВОСКАРСКА И ЛЕЦЕДЕРСКА РАДЊА

Гавре Маленчића

у Новом Саду

потребује два помоћника

и **једног шегрта** — Ступање одма. Посао сталан. 6 2 3

ИЗДАЈЕМ ПОД НАЈАМ

КУЋУ СА ПЕКАРНИЦОМ

са целим потребним алатом и справама Издаје се одма, обратити се

Шаја Верначки

63 2—3 Горњи Ковиљ

Винове лозе

двогодишњих калема, има на продају

Д. Седмаков

1625 9 10 у Тителу.

КРОМПИРА

нова рова, пуди вагонима рана најјефтиније.

Александар Мудрок.

13 6— Митровица. (Срем.).

НЕМА ЛЕПШЕГ, ЈЕФТИНИЈЕГ

ПОКЛОНА ОД ГРАМОФОНА!

1000 нових српских плоча са песмама и свирком. Даље: Машине за говор од 7 круна на више са 10 год гарантијом.

Пре но што купите скупе и рђаве машине, тражите бадава ценовник, који ће вам доставити

Јосиф Тот (Tóth József)

фабричко стоваришће грамофона у Сегедину

(Szeged, Könyök u. 3.)

Дописивање мађарски, српски, немачки и француски. 1679 5 —

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.